

Zemgales Balss: *Sestdiena, 21. augusts, 1937*

Latviešu pulcēšanās senā pagātnē

Vēl dažas dienas un latviešu tauta pulcēsies kopā Zemgales metropolē — zemnieku Pļaujas svētkos, šādas lielas sanāksmes latviešiem bijušas jau sirmā senatnē,

ad daudzie kari prasīja modrību par tēvzemi, par savām pilīm. Tad daudzreiz pulcējās, lai pieteiktu karu vai slēgtu mieru. Kad uzbruka nelaime, pulcējās, lai savas bēdas izteiktu skumja dziesmā, bet pēc uzvarām un jauniem sasniegumiem ziedoja dieviem un priecāiās. Mūsu vēsturnieki (doc. R. Malvēss B. Senatne un Māksla 2.) vecās kronikās atraduši, ka jau 13. gadsimtā un pat vēl agrāki notikušas latviešu tautas sapulces, kara sapulces un vecāko apspriedes. Tā pirmā lielā tautas sapulce — apspriede notikusi pie Ogres upes 1206. gada 30. maijā. Tad letgaļus un lībiešus aicinājis Polockas kņazs Valdemārs ar nolūku sagūstīt bīskapu Albertu un iznīcināt vācu varu latviešu un lībiešu zemēs. 1212. gadā bīskaps Alberts sasauca bruņiniekus, letgaļus un lībiešus uz apspriedi, sakarā ar Cēsu bruņinieku ķildām ar Autinas letgaļiem lauku un bišu koku dēļ. Šī sapulce ievērojama ar savu ilgumu — strīdējās divi dienas, bet bez panākumiem. Letgaļi un lībieši atstāja sapulci, sazvērējās un apstiprināja sazvērestību ar kāpšanu uz zobeniem. Mežotniešu lūgts, bīskaps Alberts 1219. gadā ar saviem vīriem ieradās pie Mežotnes pils un sapulcināja novada zemgaļus pie sevis. *Tie visi paklausījuši, sapulcējušies un pieņēmuši kristīgo ticību. Esot kristīti apmēram 800 vīru, neieskaitot sievietes un bērnus. Atskaņu kronika zemgaļu apspriedi pirmoreiz atzīmē ap 1250. gadu, kad tie ar kopēju lēmumu, esot griezušies pie ordeņa mestra ar lūgumu pēc miera. Par Tērvetes atpūšanu 1279. g. zemgaļi iepriekš vienojušies. Sidrabenes pils atdošana vāciešiem 1290. g. izlemta kādā slepenā apspriedē.

Atzīmētās apspriedes gan ap liecina tautas sapulču lielo nozīmi, bet nedod pietiekoši skaidru ainu par sapulcēšanās vietām, kārtību un ceremonijām. Tomēr kroniku netiešie norādījumi arī tie ienes zināmu skaidrību. Atskaņu kronika atzīmē zemgaļu tiesas sēdi tūlīt pēc Tērvetes pils atņemšanas vāciešiem 1279. g. Zemgaļi nostājās visapkārt lielā aplī. Aplā vidū ievada sodāmo ordeņa brāļi. Uz sapulcēšanās veidu aplī norāda arī Kursā pazīstamie elku kalni, kas sastopami lielāko pilskalnu tuvumā. Neapšaubāmi, ka arī senajā Latvijā bijušas īpašas pulcēšanās vietas. Beverinieši 1208. g. ar vēstnešiem aicināja visus apkārtnes letgaļus, lai dotos kara gaitā pret igauņiem. 1211. gadā vajādami igauņus, rīdzinieki sapulcējās Turaidā, bet cēsinieki kopā ar Rūsiņa letgaļiem Ēie Straupes. Rīgas kalnu kā lībiešu pulcēšanās vietu Indriķis piemin 1196. g. savas kronikas sākumā. Tērvetē Viesturs pulcēja zemgaļus 1219. g. cīņai pret mežotniekiem. Kuršus Kuldīgas komūrs aicināja pie sevis uz Kuldīgu. Kuldīgā kuršiem pulcēšanās vieta ierādīta mež-malā zāļainā klajumā. Karaspēku pulcēja arī pie ezeriem un upju grīvām. 1211. gadā janv. rīdzinieki ar letgaļiem un lībiešiem sapulcējās pie Burtnieku ezera, lai dotos uz oakalu un Igauniju. Tāpat arī 1224. gada janvārī. Šoreiz pie Burtnieku ezera notikusi apspriede, jo mainīja kara plānu: atteicās no gājiena uz Tērbatu un devās palīgā dāņiem. Pie Burtnieku ezera parasti pulcējās apvienotie vācu, letgaļu un lībiešu karaspēki. Noturējuši pie ezera pārrunu un lūgšanu svinības, tie izsūtīja un priekšu labākos un stiprākos vīrus. Kara spēka pulcēšanās un apspriedes notikušas arī pie upju grīvām. 1206. g. 30. maijā Polockas kņaza apspriede ar letgaļiem un lībiešiem notikusi pie Ogres ietekas Daugavā. Uz to norāda Indriķa apraksts, ka Salaspils lībiešu vecācie turpu devušies kuģī pa Daugavu.

Mājas vārdu kā senas pulcēšanās vietas nosaukumu piemin kronists Indriķis jau 1912. gadā, bet 15. gadsimtā šis vārds ir jau pierādīts dokumentāriski. Dažos vecos dokumentos šis vārds apzīmēts ar — mājieta. Ievērojot mūsu trūcīgās ziņas par tautas sapulcēm vispār, arī sacītais var noderēt par pamatu iedalījumam provinces sapulcēs (piem. Mežotnē) un visas novada valsts

sapulcēs. Tādas novada valsts — Tālavas ļaužu sapulci Indriķis piemin Trikātā, sakarā ar Modenas Vilhelma ceļojumu pa Vidzemi 1225. gadā.

Tā mēs redzam, ka bez daudzajām mazajām pulcēšanās vietām latvieši pazinuši arī lielākas, kur sapulcējās visi novadi par cik tas bija iespējams toreiz, kad vēl nef>azina modernos satiksmes līdzekļus. Kā lielākās latviešu pulcēšanās vietas kronikas piemin Trikātu, Kuldīgu un Gaujas grīvu. Domājams, ka arī teiksmainais Zilais kalns ir bijis šāda lielāka pulcēšanās vieta, kas vācu stratēģijas plānos neiederējās un tādēļ vācu kronisti to neizceļ. Bet tautas atmiņā Zilais kalns ir uzglabājies kā kulta vieta, kur pulcējās svētkos.

Kurši pēc neveiksmīgas kaujas 3 dienas apraudāja savus 1210. gadā pie Rīgas kritušos. Kronisti atzīmē tikai skumju dziesmas, jo gaviles apklusā vāciešiem ienākot. Varbūt tāpēc arī par Zilo kalnu kronistiem nebija nekā ko teikt.

Seno pulcēšanos izziņoja ar vēstnešiem, izsūtot tos uz letgaļu un lībiešu pilīm. Domājams, ka arī latviešu novadu vecākie uz sapulcēm aicinājuši ar vēstnešiem, lai ko gan trūkst liecību. Senprūšus krīvs aicinājis uz sapulcēm Roraovē, izsūtot vēstnesi ar zizli.

Bez tautas un kara sapulcēm pieminētas arī vecāko apspriedes. Lībiešu soģis Hermanis 1208. g. sasauca visus letgaļu un lībiešu vecākos un kopā ar vāciešiem apspriedās par miera slēgšanu ar igauņiem. Atskaņu kronika piemin kuršu vecāko apspriedi 1242. g. Vecāko apspriedes bijušas slēgtas (slepenas), par ko arī Indriķis liecina rakstot par Sēlpils padošanos. Uz "slēgtām apspriedēm norāda arī atskaņu kronikas liecības par leišu labiešu apspriedi Kurzemē, pie kam tie atgāja no citiem un apspriedās kādā klajumā. Apspriedušies tie atgriezās pie citiem un atsēdās viņiem īpaši sagatavotās sēdvietās. Domājams, ka arī latviešu vecākiem tautas sapulcēs būs ierādītas īpašas goda vietas. Vecāko apspriedes atzīmētas arī dokumentos. Zemgaļu 1272. g. 6. jūlija līgumā ar Rīgas virskīskapu un ordeņa mestru teikts, ka vācieši priekš līguma noslēgšanas saaicinājuši Zemgaļu vecākos un veduši ar tiem daudzas sarunas.

K. R.